

Роверандум

для М.

Так називається одна з казок Толкіна про пригоди песика на ім'я Ровер. Пси і ровери роблять мене щасливою — хоч і на коротко, зате регулярно і по-справжньому. Я побоююся машин, боліт, мертвих роздушених жаб, а найдужче — людей. Але псам і роверам я довіряю.

Щодня ми з Мерічкою зустрічаємося навпроти арки мого будинку. Перш ніж вийти з дому, я намагаюся знайти найоптимальнішу комбінацію одягу: коли різко почалася майже літня спека, я їздила у майці з короткими рукавами і в сандалях. Мерічка теж була в сандалях, але у светрі, бо вона зазвичай мерзне. Після того як знову стало зимно і почалися дощі, з одягом у мене стало сутужніше. Якби не Мерічка, яка безпомилково підбрала все найвідповідніше, я б і досі мерзла в руки і мене продував би наскрізь озерний вітер.

До правої кишені чорної вітрівки кладу ключ від підвалу, до лівої — ключі від дому і рукавиці. Довго тлумлюся, намагаючись протиснути раму у вузьку щілину дверей підвалу. Вони не відчиняються як слід через потворну і вкрай непотрібну сусідську шафу (сусіди мають дві кімнати: одну — на третьому поверсі, другу — у підвалі, біля мого ровера; таким чином вони швидше сусіди мого ровера, ніж мої). Нарешті повертаю в арку. Мерічка у своїй смугастій шапочці вже чекає на мене з протилежного боку, зайнята, як завжди, підкручуванням якихось гайок, регулюванням керма чи впорядкуванням передач.

Мерічка купила свій ровер узимку, коли настало потепління. Вона довго складала гроші на газову колонку, а потім раптом узяла і вирішила купити ровер. У той час у місті майже все було позачинювано: як сніг на голову впала якась страшна податкова. На магазинах висіли таблички «Переоблік», «Перезмінка» і «Ремонт». Підозріло теплий вітер носив порожнім ринком сміття — від жінки, яка продавала цуценят, і до двох чоловіків з якимось дрібним причандаллям. (Була ще сірошкіра брудна баба зі смердючими чебуреками, але я мовчу про неї — Мерічка не любить чебуреків.)

Павільйон, де зазвичай продавали беушні ровери, був настільки порожнім, що здавався зовсім крихітним, покинутим і беззахисним. Ми розгублено зупинилися біля жінки із цуценятами. Нас було п'ятеро: я, Мерічка, Назар, Тарас і ще один Тарас. Другого Тараса ми захопили з собою лише з практичних міркувань: він начебто найліпше з нас усіх розумівся на роверах і мав допомогти Мерічці вибрати. Але

оскільки вибрати не було з чого, ми стояли і дивилися на цуценят. Цуценят теж було п'ятеро, і вони лазили дном картонної коробки, як гусінь. Перше цуценя нагадувало гусінь найбільше: воно було довге і худе, у світлому напівпрозорому пушку, з пулькатими очима і довгим рухливим носиком. Друге і третє були б однаковісінькими — круглі й товстенькі, з короткою і жорсткою сірою шерстю, — якби не вушка: у другого щеняти вони мало не перевершували за довжиною коротенькі лапки, натомість у третього були щільно притиснутими до голови і зовсім крихітними. Четверте руде цуценя, мало не втричі більше за інших, виглядало як дивної форми кучерява подушка. А п'яте, майже лисе, рожевувате, плямисте, з довгим тонким щурячим хвостом, здається, страждало від прорізування першого зуба: воно самозабутньо смоктало якусь гумову паличку.

— Беріть болоночок, молоді люди, — звернулася до нас жінка. — Чистокровні болоночки, ласкові й потульні. По одній гривні.

— Та ні, дякуємо, — відповіла їй Мерічка, усміхнувшись до «болоночок». — Ми хочемо купити ровер.

Жінка покопирсалася в кишенях, витягла клаптик паперу, олівець і швидко нашкребла щось, затиснувши олівець лівою рукою.

— Це телефон Лесі, власниці, — простягнула вона клаптик Мерічці. — Подзвоніть їй — приїде Уляна і покаже вам ровери.

За п'ятнадцять хвилин до нас підійшов якийсь товстий дядько в бейсболці, футболці, дутій куртці, випрасуваних «під кант» штанах і черевиках із затупленими носами.

— Це ви хочете купити ровер? — високим, але нахабним голосом запитав дядько.

Ми кивнули.

— Хто з вас хоче купити ровер?

— Я, — сказала Мерічка.

— Ти? — запитав дядько.

— Я, — несміло підтвердила Мерічка.

— Треба сідати в машину і їхати на інший кінець міста. Вільних місць тільки два. З тобою ще хтось поїде? Хтось, хто розуміється на роверах?

За хвилину дядько запакував переляканих Мерічку і другого Тараса до машини з якимись чоловіками. Проїжджаючи повз нас, Мерічка крикнула через вікно:

— Якщо я не повернусь, то... — решту слів підхопив вітер і поніс разом із сміттям порожнім базаром.

— Насправді той дядько — це тітка, — сказала я, дивлячись услід машині. — У нього були жіночі груди.

Схвильована Мерічка з ровером повернулася десь за годину. Збуджена і задихана, вона ніяк не могла розповісти, як чоловікоподібна Леся-Уляна завезла їх чортзна-куди, наказала залишатися в машині, а потім власноруч винесла зі старої перехнябленої халупи п'ять роверів, як вона довго і незрозуміло розповідала про переваги та недоліки кожного, і як вони з другим Тарасом мовчки вступилися в колеса, і як нарешті Леся-Уляна не витримала і гиркнула до другого Тараса:

— Ти взагалі дупля преш у роверах?

(Ми потім довго розмірковували, чому вона сказала саме «преш», а не «б'єш», — може, Мерічка погано почула, або

Леся-Уляна не знала, як кажуть, або навмисне не хотіла казати так, як кажуть, хоч і знала.)

І вона таки підсунула їм дуже гарний, страшенно елегантний, такий витончений і надійний, та ледь-ледь бракований ровер. Мерічка не може перемикає на ньому великі передачі й постійно їздить лише на другій. Але що з того.

Отож я завертаю в арку і відразу бачу Мерічку в смугастій шапочці — вона чекає на мене з іншого боку вулиці. Я підходжу, ведучи ровер за кермо. Дивлюся, як Мерічка щось лагодить, — при цьому вона незмінно буркоче про бракований ровер, передачі, набридливе скреготання або цокання, намагається знайти причину щораз нової незручності. Тоді Мерічка дивиться на мене:

— Нарешті ти вдягнула рукавиці!

Або:

— Навіщо тобі наплічник?

(Після прогулянки я купую п'ять білих з бузковими іскрами тюльпанів. Мерічка допомагає мені покласти букет до наплічника; добре, що він закривається на два замочки: букет посередині, голівки стирчать назовні, справа — один замочок, зліва — другий; я мчу на ровері, обминаю вибоїни, мене обминають машини, а з мого наплічника стирчить п'ять білих з бузковими іскрами тюльпанів.)

Я просто дивлюся на маленьку Меріччину фігурку, як завжди, бездоганно вбрану для роверової прогулянки: смугаста шапочка, куртка, каптур, рукавиці, права штанка зачочена до коліна і відкриває рожеву шкарпетку — незаконна, вона чіпляється до «зірочок» і заважає їхати. Я праву

штанку ніколи не закочую, і тому всі роверові штани у мене трохи подерті.

Минаємо паркову алею, перетинаємо дорогу і дивимося на озеро. Щодня ми робимо по кілька кіл навколо озера — спершу я думала, що це буде нудно, але стає дедалі цікавіше. Раніше на цьому місці були цвинтар і міське сміттєзвалище — не знаю лише, у якій послідовності (може, так: цвинтар, сміттєзвалище, цвинтар, озеро; або — сміттєзвалище, цвинтар, сміттєзвалище, озеро; чи — озеро, озеро, озеро, озеро, на дні якого — цвинтар і сміттєзвалище). У молодості моя бабця перепливала озеро впоперек два чи три рази. Тоді там ще можна було плавати. Тепер плавають хіба що безумці або моржі — у цих є спеціальне місце, де взимку вирубують прямокутник з льоду. Коли я була маленька, озеро спустили і дуже довго не набирали. Воно заросло височенними верболами, і туди можна було ходити, як до лісу.

Потепління настало так раптово, що ми з Мерічкою були вбрані в майки з короткими рукавами, а озеро все ще затягував лід, і на ньому сиділи рибалки. Лід був сірий і надутий; він з нерозумінням вдивлявся в небо: що коїться? мені тріскати, танути чи на всякий випадок не робити нічого?

Наступного дня лід став синім, а потім — фіалковим. Він опуклювався, як збільшувальна лінза, аж доки посередині не виріс настільки, що дістав до неба — і тоді розтанув. Але тепер знову стало зимно. Здається, ще навіть падатиме сніг. Мерічка придумала, щоб ми уявляли собі, ніби їдемо берегом Балтійського моря. Це дуже легко: озеро сіре-сіре, а вітер такий, що підіймаються величезні хвилі й до нас долітають

бризки (ми не злизуємо їх — чи тому, що вода брудна, чи щоб не відчути, яка вона несолонна на смак), на бетонні плити поносило повно сміття — якісь галузки, пляшки, кульки (слідди корабельних катастроф); я навіть бачила розчухнуту черепашку якогось молюска. Коли вітер стає таким тяжким, що його майже неможливо подолати, Мерічка підіймається та їде стоячи. Їй так легше.

На початку першого кола ми переповідаємо сни. Еротичні, страшні й неймовірні. Наприклад, мені приснилося, що Мерічка, я, Назар і ще якісь люди сидимо на страшенно непевних, хитких палях так високо в небі, що землі майже не видно. Палі з'єднані між собою якимись планками, дмухає потужний балтійський вітер, і ми от-от впадемо. Мене охоплює паніка, я плачу і кричу, міцно тримаючись за планки руками, а решта людей глузує з моєї боягузливості, з того, що я так боюся впасти і розбитися на смерть, з того, що я так чітко хапаюся за все підряд; зрештою їм набридає мій лемент і вони починають дратуватися та кричати на мене, погрожують, що, коли я не заспокоюся, вони самі розгойдають наше сідало і я полечу додолу, — а я не розумію, чому вони не боються сидіти в цьому небезпечному місці, чому вони зляться, що я так боюся розбитися, і чому вони так жорстоко, так нечуйно зі мною поведуться?..

Мерічці снилося, що до них у будинок хтось заліз. Вони стоять перед парканом і чітко знають, що в будинку є хтось чужий, бо двері привідчинені. Мерічці дуже моторошно, вона відмовляється заходити в дім, стоїть, і тремтить, і дивиться на подвір'я, розмірковує, викликати міліцію чи ні, і як

краще це зробити. У кінці сну вона натикається на подвір'ї на жінку, яка виходить з дверей їхнього дому (ця жінка схожа на одну Меріччину викладачку і на одну Меріччину біоенергетичку) і каже комусь: «Как мне забрать твої вещи?». Це найстрашніше — «как мне забрать твої вещи» — голос, яким жінка це вимовляє, і погляд, яким вона при цьому дивиться.

Мені снився маленький, завбільшки з кроля, яскравосиній носорожик. Він кусав мене за палець і виглядав страшенно зворушливо, кругло і трохи мультиплікаційно. Але я зі страху викинула носорожика з вікна і надійно зачинила його.

А Мерічці снилося, ніби ми сидимо на розстеленій ковдрі, навколо розкидані персики, десть дзвонить телефон, я починаю його шукати, а Мерічка жартома піднімає один персик і каже в нього: «Алло!». І з персика раптом чується голос моєї мами. Цілий сон вона розмовляла персиком з моєю мамою.

Друга частина першого кола присвячена останнім новинам і подіям удома. Це такі мікроскопічні, непомітні події, що їх ніхто ніколи не запам'ятовує довше, ніж на п'ять хвилин, але ми так довго переповідаємо їх одна одній, а потім обговорюємо і вибудовуємо з них якісь логічні конструкції, що час тягнеться поволі-поволі, ми майстерно об'їжджаємо людей, і собак, і коріння дерев, яке горбами попіднімало асфальт. Часом майже ціле коло говорю я, а потім — Мерічка, тоді знову вона, або я, або по черзі. Якось ми навіть посварилися під час першого кола. Ми дискутували про одного перекладача: я сварила його, а Мерічка захищала. Ми так розхвилювалися, що навіть забули про холод та балтійський вітер і швидко

мчали вперед, просто-таки блискавично, як не мчали ще ніколи; Мерічка не звертала уваги на псів, а я на бігунів.

Зазвичай усе навпаки: Мерічка бачить будь-якого пса з будь-якої віддалі. Бігунів зауважити неважко, бо вони пересуваються групками, і нічого гіршого мені ще не доводилося зустрічати. Я заспокоюю Мерічку: «Це так, якби ти боялася дерев». Пояснюю, що на ровери нападають хіба що скажені обскубані волоцюжки, яких можна впізнати відразу і вчасно злізти з ровера. Що псів, які гуляють з господарями, боятися взагалі немає чого. Що жодному з них не цікаві ні ми, ні наші ровери. Мерічці це мало допомагає. Вона любить собак, але боїться їх, коли їде на ровері.

Спортсменів я люблю набагато менше, ніж Мерічка собак. І мені чомусь так страшно проїжджати крізь їхні групки, які одна за одною вигулькують назустріч. Спортсмени, які щойно почали бігти, мусять зачепитися. Спокійніші ті, які пробігли вже коло-два: вони розчервонілі, захекані й несуть за собою легку ароматну хмару свіжого поту. «Це так, якби ти боялася дерев», — каже мені Мерічка.

Назустріч ідуть старі люди з пляшками і каністрами джерельної води. Вони неповороткі й насуплені. Якось нам заважали їхати двоє хлопчиськів на роликах. А іншого разу ми бачили діда на ровері, який тримав за повідець смішного клаповухого пса — той щодуху мчав перед ровером, звисивши набік язика. Або ті двоє п'яниць, які йшли обійнявшись, уже нічого не розуміючи, не спроможні вимовити ані слова, ледве пересуваючи ногами, — і раптом, страшно загарчавши, кинулися на нас. А пагорб, з якого ми з'їжджаємо, не крутячи